

ידי עור



החברה ההיסטורית הישראלית

תשרי תשפ"ז September 2026

עם סיומה של שנת תשפ"ו, החברה ההיסטורית הישראלית שמחה לחזור למסורת עבר,
ולפרסם את פעילותה השנתית בחוברת הידיעון!
בחוברת המקוונת ריכזנו את הפרסומים, הכנסים, הסדנאות, המפגשים והתחרויות של
החברה ההיסטורית.

נשמח להזמין אתכם ואתכן להצטרף לפעילויות החברה ההיסטורית גם בשנה הבאה עלינו
לטובה.

החברה ההיסטורית הישראלית | כתובתנו: בית הטיילת רח' ביתר 2, ירושלים

דוא"ל: History@history.org.il

עמוד הפייסבוק שלנו: החברה ההיסטורית | **אתר:** www.historical.org.il

כתבי עת ופרסומים

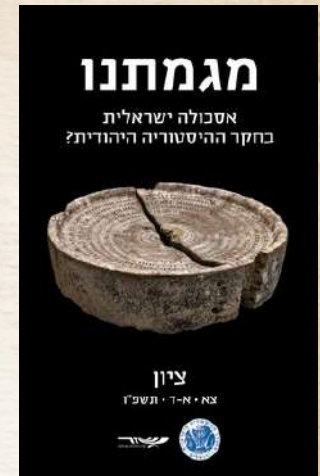
ציון



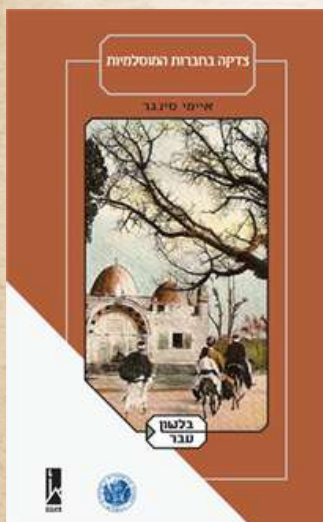
קישור
לרכישת
הכרך

לרגל 90 שנה לייסוד כתב העת **ציון**, יצא לאור כרך חגיגי ומיוחד המציב במרכזו שאלה מסקרנת: האם התגבשה 'אסכולה ישראלית' בחקר ההיסטוריה היהודית? תשעים שנה לאחר שהותווה החזון המקורי לחקר ההיסטוריה בארץ, מתכנסים בכרך החדש 21 קולות מובילים מעולם המחקר, מישראל ומהעולם, כדי לבחון את דרכה של ההיסטוריה היהודית – מהעת העתיקה ועד ימינו. הכרך לא רק מישיר מבט אל העבר, אלא נוגע גם בעצבים החשופים של ההווה, ובוחן כיצד הטלטה העמוקה שחוותה החברה הישראלית מאז השבעה באוקטובר צפויה לעצב מחדש את האופן שבו תיכתב ההיסטוריה בעתיד.

ב-12 באוקטובר 2026 יתקיים אירוע לציון 90 שנה לכתב העת **ציון** והשקת **מגמתנו**. האירוע יתקיים בבית החברה ההיסטורית, בית"ר 2, ירושלים, בשעה 17:00.



ספרים



השנה תרגמה החברה ההיסטורית הישראלית במסגרת הסדרה **בלשון עבר** את ספרה של איימי סינגר, **צדקה בחברות המוסלמיות**, שיצא לאור בשנת 2008.



גיליון 56 של כתב העת **היסטוריה** כבר כאן, והפעם הוא צולל אל עולמה של אחת הדמויות המרתקות בעת העתיקה: ניקולאוס איש דמשק – היסטוריון חצר, פילוסוף, ואיש סודם של המלך הורדוס והקיסר אוגוסטוס. **ומה בהמשך?** העבודה על גיליון 57 כבר בעיצומה, והוא צפוי לראות אור בחודשים הקרובים.

היסטוריה

היה היה

החברה ההיסטורית הישראלית גאה להמשיך במסורת ולתמוך בהוצאת כרך 19 של כתב העת "היה היה" – במה צעירה להיסטוריה", בשיתוף האוניברסיטה העברית וקרן דן מישור.

פרסים

השנה הוענקו פרסי "עם ועולם" על שם בלהה ושלמה ברטל ז"ל, המציינים ספרים ומאמרים מצטיינים בחקר העבר. הפרסים הוענקו לאוריאל גלמן על המאמר "הצדיק החסידי כמנהיג על-קהילתי: פרשת חקירתו של ר' מנחם נחום מצ'רנוביל" (כתב העת "ציון", תשפ"ד), ולמשה יגור על הספר "עוברים ושבים: זהות יהודית במצרים בימי הביניים" (מרכז זלמן שזר, 2025). כמו כן, הוענק ציון לשבח לד"ר אליה אתקין על הספר "שכנים, שכונות, שכונתיות החיים העירוניים בפלשתינה-א"י המנדטורית" (הוצאת מאגנס, 2025). ברכות חמות על ההישגים המרשימים ועל תרומה נכבדת המעשירה את מדף המחקר ההיסטורי בנקודות מבט חדשות ומעמיקות.

פרסי "עם ועולם"
על שם בלהה ושלמה
ברטל

פרסים על עבודות סמינר בנושא
יהדות ארצות האסלאם

זו השנה השנייה שבה מתקיימת תחרות עבודות הסמינר המצטיינות בחקר יהדות ארצות האסלאם, בשיתוף מרכז משגב למחקר ולהוראה של מורשת יהדות ספרד והמזרח. השנה פרס על עבודת סמינר בתואר בוגר הוענק לצופית דיסטלמן מירקין על עבודתה בנושא 'דמות המזרחי באידאולוגיה של מאיר כהנא'. פרס על עבודת סמינר בתואר מוסמך הוענק לאליאור אורבך על עבודתה בנושא 'נישואים בין-דתיים בין יהודים ומוסלמים בראי הדת, המשפט והחברה'.

תחרות עבודות
גמר לתלמידי
תיכון

כחלק מהעשייה המתמשכת לקידום מצוינות ומחשבה היסטורית בקרב נוער, התקיים בבית החברה ההיסטורית הישראלית טקס הענקת הפרסים השנתי לעבודות גמר מצטיינות בהיסטוריה. אנו שולחים ברכות חמות לכל מי שהשתתפו בעשייה המחקרית המעוררת השראה, המהווה צעד ראשון ומשמעותי בביסוס דור העתיד של חקר העבר.



פרסי מנדלסון-פרנקל



בחודש יולי האחרון התכנסנו בבית החברה לטקס חגיגי ומרגש להענקת פרסי מנדלסון-פרנקל, המוקדשים לספרים בולטים בחקר ארצות מזרח אירופה והחיים היהודיים בהן. הפרסים הוענקו השנה לרחל מנקין, סמיון גולדין ומירב ראובני, שחלקו עם הקהל הצצה מרתקת אל עבודותיהם. הערב שילב בין מחקר עכשווי להוקרת העבר, וכלל דברי ברכה מפי שמואל פיינר, זיכרונות אישיים של אלי לדרהנדלר על קשריו עם עזרא מנדלסון ויונתן פרנקל, והרצאה קצרה מפי אוריאל גלמן. אנו שולחים ברכות חמות על ההישגים המחקריים המרשימים!

כנסים, ימי עיון, סדנאות ומפגשים

הכנס השנתי ה-49 מקצוע "ההיסטוריה כיום"

בחודש יוני האחרון התכנסה קהילת המחקר באוניברסיטת חיפה לכנס השנתי ה-49 של החברה ההיסטורית הישראלית, שהוקדש לנושא: "מקצוע ההיסטוריה כיום". בתום הרבע הראשון של המאה ה-21, הציע הכנס בחינה ביקורתית ורפלקסיבית של האתגרים והתמורות המעצבים את התחום מחדש – החל ממהפכת הבינה המלאכותית והכלים הדיגיטליים, דרך ערעור נרטיבים מסורתיים והשמעת קולות מושקעים, ועד לשינויים באקדמיה ולפוליטיזציה הגוברת של העבר. הדיונים העמיקו לא רק בשאלות המחקר עצמן, אלא בשיטות העבודה ובמשמעות המשתנה של חקר ההיסטוריה והשפעתו על החברה.



בחודש מאי האחרון התקיים ערב עיון מיוחד בנושא "אנשים ובעלי חיים במזרח אסיה", פרי שיתוף פעולה בין החברה ההיסטורית הישראלית, מכון קונפוציוס ומרכז פריברג ללימודי מזרח אסיה. המפגש נערך לרגל השקת גיליון 54 של כתב העת "היסטוריה". בהשראת הגיליון, כלל האירוע הרצאות מעשירות ופאנל בהשתתפות קולות מחקר מובילים מתחומי ההיסטוריה ולימודי האזור, אשר העמיקו בקשרי הגומלין המורכבים בין בני אדם לבעלי חיים ברחבי מזרח אסיה ודרום-מזרחה. הדיונים הציגו זוויות ראייה תרבותיות, סביבתיות וחברתיות מרתקות, המאירות מחדש את חיי היומיום, האמונות והמחשבה ההיסטורית במרחב זה.



החברה ההיסטורית הישראלית קיימה מושב מיוחד במסגרת הקונגרס של הוועד הבינלאומי למדעי ההיסטוריה (CISH) שהתכנס בלייפציג. המפגש נשא משמעות סמלית יוצאת דופן, שכן מדובר בקונגרס שציין מאה שנה לייסוד הוועד הבינלאומי, במקביל לחגיגות שנת המאה לחברה ההיסטורית הישראלית עצמה. המושב, בהנחיית שמואל פיינר, הוקדש לדיון מעמיק בשאלה המסקרנת: "היסטוריוגרפיה יהודית במלאת מאה שנה: האם צמחה אסכולה ישראלית?". בדיון השתתפו יונתן פרייס, אורית רוזין, מוסטפא עבאסי ויאיר מינצקר, שהאירו את הסוגיה מתוך קשת רחבה של תקופות וזירות מחקר: ממרד היהודים באימפריה הרומית וחקר האנטישמיות, דרך שירות משותף בצבא הבריטי במלחמת העולם השנייה ועד לכתיבת ההיסטוריה הישראלית מבפנים ומבחוץ. המפגש חיבר בין העבר להווה, והציב את העשייה והמחשבה ההיסטורית הישראלית בלב השיח האקדמי העולמי.

מושב החברה ההיסטורית בקונגרס של הוועד הבינלאומי למדעי ההיסטוריה



חוג בית הנשיא להיסטוריה יהודית

השנה זכינו לקיים סדרת מפגשים ייחודית ומרגשת בבית הנשיא, בהשתתפות נשיא המדינה יצחק הרצוג, אשר הוקדשה לחקר העבר היהודי מזוויות מרתקות. לאורך השנה התקיימו ארבע הרצאות מעשירות שפתחו צוהר לתקופות שונות בהיסטוריה. המפגש הפותח אירח את דותן ארד להרצאה בנושא "אויבים אנחנו או אחים? יחסי הרבניים והקראים באימפריה העות'מנית". בהמשך, העביר ישראל ברטל הרצאה שכותרתה "מפרעות ת"ח-ת"ט למלחמת תש"ח: לוחמים יהודים שנשכחו", ודניאלה דוויק לקחה את הקהל למסע אל העת העתיקה בהרצאתה "מכתבים מעזה: חוכמת יוון בארץ ישראל בעת העתיקה". את הסדרה חתמה הרצאתה המהדהדת של תמר הרציג, אשר הציגה את מחקרה על "אלימות מינית ופדיון שבויים בעת החדשה המוקדמת". במפגש סיום חשוב זה נכחו גם גורמי אכיפה ומשפט הפועלים בתחום בימים אלו, חיבור חשוב שהדגיש את הרלוונטיות העמוקה של חקר העבר להתמודדויות ההווה.



יום עיון: ההיסטוריה של הרגשות

בחודש דצמבר האחרון התקיים יום עיון מרתק שהוקדש לתחום הצומח של "היסטוריה של הרגשות", מתוך מטרה להעניק במה לקהילת המחקר הצעירה בתחום. המפגש הציע מסע חוצה תקופות ויבשות, ובחן כיצד באו לידי ביטוי רגשות בזירות שונות – מהמרחב הדתי והפולחני, דרך עולם החינוך ועד לדינמיקה בתוך התא המשפחתי. הדיונים הפוריים המחישו את העושר והמגוון של דרכי המחקר, והציגו כלים חדשים להבנת חברות ותרבויות דרך עולמם הרגשי של בני התקופה. בעקבות ההצלחה והעניין הרב שעורר המפגש, צפויים להתקיים בשנה הקרובה יום עיון נוסף וכן קבוצת מחקר ייעודית, שימשיכו לפתח ולקדם את חקר הרגשות בישראל.

יום עיון: ההיסטוריה של הבריאות

בחודש פברואר האחרון התקיים יום עיון מרתק בנושא "ההיסטוריה של הבריאות". המפגש האיר את התרומה העצומה של המחקר ההיסטורי להבנת הרפואה, הגוף והבריאות בימינו, דרך בחינת ההקשרים התרבותיים, החברתיים והפוליטיים שעיצבו אותם בתקופות שונות בעבר. מעבר לדיון האקדמי המעשיר, אירוע זה סימן צעד ראשון וחשוב בהקמתה של קהילה מקצועית ותוססת המאגדת כוחות מחקר בראשית דרכם האקדמית. מטרת הקהילה היא ליצור מרחב משותף שיעודד שיח פורה, הפריה הדדית ושיתופי פעולה עתידיים שיקדמו את התחום בארץ.

סדנה בנושא ההיסטוריה של הספורט

בחודש נובמבר האחרון קיימה החברה ההיסטורית הישראלית סדנה מיוחדת בנושא "ההיסטוריה של הספורט". המפגש חיבר בין קהל שוחרי הידע לכוחות מחקר בראשית דרכם, ופתח צוהר לבחינת עולם הספורט לא רק כתרבות פנאי או הישג גופני, אלא כראי היסטורי מרתק לתהליכים חברתיים, פוליטיים ולאומיים רחבים. הסדנה תרמה לעידוד העיסוק ההיסטורי בספורט בישראל, ועוררה עניין רב וסקרנות מחקרית חדשה, בפרט בקרב הלומדים בחוגי ההיסטוריה השונים באקדמיה.

הכנס הרביעי לתלמידות ותלמידי חקר השואה



באוניברסיטת תל אביב התכנס הכנס השנתי הרביעי של רשת חקר השואה לקהילת המחקר הצעירה, שנערך בתמיכת החברה ההיסטורית הישראלית ועסק בנושא: שילוב כלים דיגיטליים בחקר השואה. הכנס שילב בין דיון מתודולוגי בשימוש מושכל, זהיר וביקורתי בטכנולוגיות מתקדמות לבין התנסות מעשית, וכלל סדנאות יישומיות בניתוח ממוחשב של טקסטים ובעבודה עם מערכות מידע גאוגרפיות (QGIS). את המפגש חתם פאנל מרתק שבו הציגו כוחות מחקר בראשית דרכם יישומים טכנולוגיים מגוונים מתוך עבודותיהם, וחשפו בפני הקהל אופקים חדשים להבנת עדויות, מסמכים ותהליכים היסטוריים. האירוע הדגיש את החשיבות בטיפול ארגז כלים עדכני ורב-תחומי בקרב דור החוקרות והחוקרים הבא, תוך שמירה על דיוק אקדמי ורגישות היסטורית.

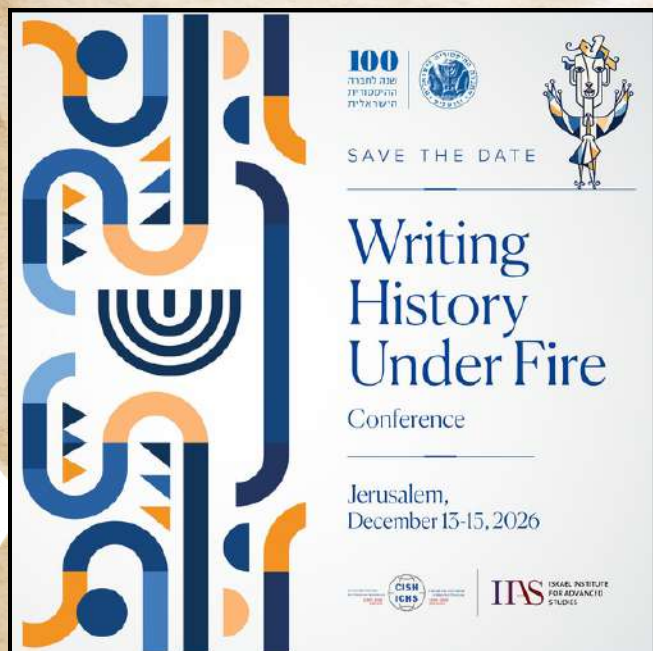
שריינו את המועד: הכנס הבינלאומי כתיבת היסטוריה "תחת אש"

ירושלים | 13-15 בדצמבר

החברה ההיסטורית הישראלית תקיים בירושלים כנס בינלאומי רחב היקף ויוצא דופן תחת הכותרת "כתיבת היסטוריה תחת אש". הכנס, הנערך כחלק מאירועי המאה לייסוד הוועד הבינלאומי למדעי ההיסטוריה (CISH). הכנס יתמקד בבירור מעמיק של האתגרים המקצועיים, המוסריים והאנושיים הניצבים בפני כתיבת העבר ותייעודו באזורי עימות ומשבר. שבעה מושבים יעסקו בסוגיות בוערות של מחיקת זיכרון ושכתובו, היסטוריונים ואלימות, וגורלם של ארכיונים תחת מתקפה – החל מתוקידידס והעת העתיקה, עבור כתיבת ההיסטוריה היהודית לדורותיה, וכלה במפעלי איסוף עדויות בזמן אמת בני ימינו בישראל ובאוקראינה.

בכנס ישתתפו בכירי הנהלת CISH לצד עשרות חוקרות וחוקרים בעלי שם מהמוסדות האקדמיים המובילים בעולם, יחד עם השורה הראשונה של אנשי מחקר מן האקדמיה הישראלית. הדיונים יתפרסו כמסע נודד ומעורר השראה בין מוסדות תרבות וידע מרכזיים בעיר, ובהם מגדל דוד, ארכיון הסינמטק והמכון ללימודים מתקדמים באוניברסיטה העברית, ההופכים את המרחב הירושלמי עצמו לשותף חי בדיון.

ההשתתפות בכנס פתוחה לכל שוחרי ההיסטוריה והדעת, וכרוכה בהרשמה מראש ובתשלום דמי השתתפות. זוהי הזדמנות נדירה להשתתף במפגש פסגה אינטלקטואלי מהדהד ורלוונטי מתמיד. תוכנית הכנס המלאה, לצד פרטי הרישום והעלויות, יישלחו ויתפרסמו בהמשך – אנא שריינו את התאריכים ביומנכם!



עוד לא נרשמת לשנה הבאה?

להרשמה לשנת תשפ"ז ניתן ללחוץ או לסרוק את הברקוד